

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Культурологія
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	юридичний факультет. Кафедра історії
Розробник(и)	Зякун Алла Іванівна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 2-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 48 год. становить контактна робота з викладачем (32 год. лекцій, 16 год. практичних занять)
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Історія"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань про форми, види культури й механізми соціокультурної регуляції життєдіяльності суспільства; загальних закономірностей діалектики світового та етнонаціонального культурного процесу.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Теоретико-методологічні основи культурології (частина I). Культурологія як галузь наукового знання. Становлення культурологічної думки. Сутність і функції культури. Культурологічні концепції та складові культури. Культура і природа.
Тема 2 Теоретико-методологічні основи культурології (частина II) Духовна культура. Матеріальна культура. Види культури. Поліфункціональність культури.

<p>Тема 3 Культура і цивілізація.</p> <p>Поняття "цивілізація". Ознаки цивілізації. Концепція культуро-історичних типів М. Данилевського. Філософія культури О. Шпенглера. Концепція "локальних цивілізацій" А. Тойнбі.</p>
<p>Тема 4 Типологія та динаміка культури. Семіотичний зміст культури (частина I).</p> <p>Поняття "тип культури". Варіативність типології культури. Формаційна типологія. Цивілізаційний підхід. Регіональний підхід. Парадигмальна типологія. Історична типологія. Поняття "динаміка культури". Еволюціоністські теорії культурного розвитку. Циклічні теорії культурного розвитку. Хвильова модель культурного розвитку. Нелінійна схема культурно-історичного розвитку.</p>
<p>Тема 5 Типологія та динаміка культури. Семіотичний зміст культури (частина II).</p> <p>Семіотика як наука про знакові системи. Типологія знаків. Місце і роль символів в культурі. Мова культури та її різновиди. Розуміння та інтерпретація текстів культури.</p>
<p>Тема 6 Релігія в системі культури (частина I).</p> <p>Історичні форми релігії. Генеза релігії її ранні форми. Національно-державні релігії: ранні та пізні національні релігії.</p>
<p>Тема 7 Релігія в системі культури (частина II).</p> <p>Загальні риси світових релігій. Світові релігії: Буддизм, Християнство, Іслам. Релігія як культурологічний фактор.</p>
<p>Тема 8 Наука та освіта в системі культури.</p> <p>Наукове пізнання світу. Класифікація наук. Зародження й формування науки в системі культури. Школа й виховання як чинники культури. Зародження освіти в первісному суспільстві. Освітньо-педагогічний досвід від античності до сучасності.</p>
<p>Тема 9 Історичні форми культурних світів: давні цивілізації Сходу</p> <p>Загальна характеристика давніх цивілізацій. Давньоєгипетська модель розвитку цивілізації. Месопотамська модель розвитку цивілізації. Давньоіндійський тип культури.</p>
<p>Тема 10 Історичні форми культурних світів: культура далекосхідного регіону</p> <p>Релігійно-філософські вчення у розвитку культури далекосхідного регіону. Унікальність китайської традиційної культури. Загальна характеристика китайської культури. Особливості складання японської традиційної культури.</p>
<p>Тема 11 Історичні форми культурних світів: грецька Античність</p> <p>Античність як тип культури. Особливості грецької античності. Давньогрецька міфологія як модель світобудови. Мистецтво давньої Греції.</p>
<p>Тема 12 Історичні форми культурних світів: римська Античність</p> <p>Особливості римської античності. Архітектура давнього Риму. Еллінізм як синтез культур.</p>

<p>Тема 13 Історичні форми культурних світів: культура Середньовіччя.</p> <p>Візантійський тип культури: перехід від античності до середньовіччя. Соціокультурні характеристики людини середньовіччя. Субкультури середньовічного суспільства. Мистецтво європейського середньовіччя.</p>
<p>Тема 14 Історичні форми культурних світів: культура Відродження</p> <p>Поняття "відродження". Антропоцентризм та гуманізм як риси ренесансної культури. Суперечливість ренесансної культури. Періодизація та мистецтво Відродження.</p>
<p>Тема 15 Історичні форми культурних світів: культура Нового часу</p> <p>Соціально-економічні та наукові передумови формування культури Нового часу. Світоглядні орієнтири людини Нового часу. Основні мистецькі напрямки нового часу.</p>
<p>Тема 16 Історичні форми культурних світів: культура Новітнього часу. Соціокультурні виміри сучасності.</p> <p>Особливості культурного розвитку на зламі XIX-XXI століть. Мистецтво Новітньої епохи. Діалог культур в контексті глобалізаційних процесів. Культурна глобалізація та модернізація. Сучасний мультикультуралізм. Проблеми культурної універсалізації.</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Визначати цивілізаційні витоки і детермінанти культурного різноманіття. Класифікувати явища культури за їх історичною значущістю, національною приналежністю та стильовими особливостями.
РН2	Класифікувати явища культури за їх історичною значущістю, національною приналежністю та стильовими особливостями.
РН3	Зостосовувати в професійній діяльності систему базових, парадигмальних знань з предметних основ культурології, її методології та методики, загальних закономірностей діалектики світового та етнонаціонального культурного процесу.
РН4	Орієнтуватися в сучасному полікультурному середовищі, підтримувати міжкультурний діалог.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 032 Історія та археологія:

ПР11	Здійснювати аналіз ситуації з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.
ПР12	Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій та спільнот.
ПР14	Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

ПР16	Вміти аналізувати культурні та суспільно-політичні процеси на теренах Північно-Східної України з урахуванням прикордонного характеру та етнокультурного різноманіття регіону.
------	---

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

<p>Тема 1. Теоретико-методологічні основи культурології (частина I).</p>
<p>Лк1 "Теоретико-методологічні основи культурології." (денна) Культурологія як галузь наукового знання. Становлення культурологічної думки. Культурологічні концепції та складові культури. Культура і природа.</p>
<p>Тема 2. Теоретико-методологічні основи культурології (частина II)</p>
<p>Лк2 "Теоретико-методологічні основи культурології (частина II)" (денна) Духовна культура. Матеріальна культура. Види культури. Поліфункціональність культури.</p>
<p>СЗ1 "Теоретико-методологічні основи культурології" (денна) Зміст і призначення культурології. Історичний розвиток уявлень про культуру. Структура культури, функції та методи аналізу культури. Культурні форми та їх властивості.</p>
<p>Тема 3. Культура і цивілізація.</p>
<p>Лк3 "Культура і цивілізація." (денна) Культура і цивілізація. Ознаки цивілізації. Концепція культуро-історичних типів М. Данилевського. Філософія культури О. Шпенглера. Концепція "локальних цивілізацій" А. Тойнбі.</p>
<p>СЗ2 "Класичні теорії цивілізацій" (денна) Характеристика типологічних моделей культур (М.Данилевський, О.Шпенглер, Ф.Ніцше, А.Тойнбі, К.Ясперс, П.Сорокін, Л.Гумільов та ін.).</p>
<p>Тема 4. Типологія та динаміка культури. Семіотичний зміст культури (частина I).</p>
<p>Лк4 "Типологія та динаміка культури. Семіотичний зміст культури (частина I)." (денна) Поняття "тип культури". Варіативність типології культури. Формаційна типологія. Цивілізаційний підхід. Регіональний підхід. Парадигмальна типологія. Історична типологія. Поняття "динаміка культури". Еволюціоністські теорії культурного розвитку. Циклічні теорії культурного розвитку. Хвильова модель культурного розвитку. Нелінійна схема культурно-історичного розвитку.</p>
<p>Тема 5. Типологія та динаміка культури. Семіотичний зміст культури (частина II).</p>
<p>Лк5 "Типологія та динаміка культури. Семіотичний зміст культури (частина II)." (денна) Семіотика як наука про знакові системи. Типологія знаків. Місце і роль символів в культурі. Мова культури та її різновиди. Розуміння та інтерпретація текстів культури.</p>

<p>СЗЗ "Типологія та динаміка культури. Семіотичний зміст культури." (денна)</p> <p>Розмаїття типологій культури: сутність типологізації, критерії класифікації, основні підходи до систематизації соціокультурної різноманітності. Характеристика типологічних моделей культур (М.Данилевський, О.Шпенглер, Ф.Ніцше, А.Тойнбі, К.Ясперс, П.Сорокін, Л.Гумільов та ін.). Динаміка культури: типи культурних змін, фактори соціокультурної динаміки. Семіотика як наука. Культура як знакова система. Типологія знакових систем культури. Мова культури та її різновиди. Культура як текст. Герменевтика.</p>
<p>Тема 6. Релігія в системі культури (частина I).</p>
<p>Лк6 "Релігія в системі культури (частина I)." (денна)</p> <p>Історичні форми релігії. Генеза релігії її ранні форми. Національно-державні релігії: ранні та пізні національні релігії.</p>
<p>Тема 7. Релігія в системі культури (частина II).</p>
<p>Лк7 "Релігія в системі культури (частина II)." (денна)</p> <p>Загальні риси світових релігій. Світові релігії: Буддизм, Християнство, Іслам. Релігія як культурологічний фактор.</p>
<p>СЗ4 "Релігія в системі культури." (денна)</p> <p>Історичні форми релігії. Генеза релігії її ранні форми. Національно-державні релігії: ранні та пізні національні релігії. Загальні риси світових релігій. Світові релігії: Буддизм, Християнство, Іслам. Релігія як культурологічний фактор.</p>
<p>Тема 8. Наука та освіта в системі культури.</p>
<p>Лк8 "Наука та освіта в системі культури." (денна)</p> <p>Наукове пізнання світу. Класифікація наук. Зародження й формування науки в системі культури. Школа й виховання як чинники культури. Зародження освіти в первісному суспільстві. Освітньо-педагогічний досвід від античності до сучасності.</p>
<p>Тема 9. Історичні форми культурних світів: давні цивілізації Сходу</p>
<p>Лк9 "Історичні форми культурних світів: давні цивілізації Сходу." (денна)</p> <p>Загальна характеристика давніх цивілізацій. Давньоєгипетська модель розвитку цивілізації. Месопотамська модель розвитку цивілізації. Давньоіндійський тип культури.</p>
<p>Тема 10. Історичні форми культурних світів: культура далекосхідного регіону</p>
<p>Лк10 "Історичні форми культурних світів: культура далекосхідного регіону" (денна)</p> <p>Релігійно-філософські вчення у розвитку культури далекосхідного регіону. Унікальність китайської традиційної культури. Загальна характеристика китайської культури. Особливості складання японської традиційної культури.</p>

<p>C35 "Давні цивілізації Сходу" (денна)</p> <p>Давньоєгипетська модель розвитку цивілізації. Месопотамська модель розвитку цивілізації. Основи давньоіндійської культури. Унікальність китайської традиційної культури. Загальна характеристика китайської культури. Особливості складання японської традиційної культури.</p>
<p>Тема 11. Історичні форми культурних світів: грецька Античність</p>
<p>Лк11 "Історичні форми культурних світів: грецька Античність" (денна)</p> <p>Античність як тип культури. Особливості грецької античності. Давньогрецька міфологія як модель світобудови. Мистецтво давньої Греції.</p>
<p>Тема 12. Історичні форми культурних світів: римська Античність</p>
<p>Лк12 "Історичні форми культурних світів: римська Античність" (денна)</p> <p>Особливості римської античності. Архітектура давнього Риму. Еллінізм як синтез культур.</p>
<p>C36 "Історичні форми культурних світів: Античність" (денна)</p> <p>Античність як тип стародавньої культури: характерні ознаки, основні етапи розвитку та їх характеристика. Антична міфологія як модель світобудови. Театр античності та його традиції в світовій культурі. Архітектурні ордени. Архітектура давнього Риму. Система античної освіти та її центри: Академія, Лікей, Мусейон. Еллінізм як синтез культур.</p>
<p>Тема 13. Історичні форми культурних світів: культура Середньовіччя.</p>
<p>Лк13 "Історичні форми культурних світів: культура: Середньовіччя." (денна)</p> <p>Візантійський тип культури: перехід від античності до середньовіччя. Соціокультурні характеристики людини середньовіччя. Субкультури середньовічного суспільства. Мистецтво європейського середньовіччя.</p>
<p>Тема 14. Історичні форми культурних світів: культура Відродження</p>
<p>Лк14 "Історичні форми культурних світів: культура Відродження" (денна)</p> <p>Поняття "відродження". Антропоцентризм та гуманізм як риси ренесансної культури. Суперечливість ренесансної культури. Періодизація та мистецтво Відродження.</p>
<p>C37 "Історичні форми культурних світів: культура Середньовіччя та Відродження" (денна)</p> <p>Візантійський канон та його інтерпретація в європейській культурі. Алегоричність і символізм середньовічної культури. Культура середньовічного міста. Лицарська культура європейського Середньовіччя. Перші європейські університети та система освіти в культурі середньовіччя. Переосмислення середньовічного ідеалу людини в культурі Відродження. Періодизація та мистецтво Відродження.</p>
<p>Тема 15. Історичні форми культурних світів: культура Нового часу</p>
<p>Лк15 "Історичні форми культурних світів: культура Нового часу" (денна)</p> <p>Соціально-економічні та наукові передумови формування культури Нового часу. Світоглядні орієнтири людини Нового часу. Основні мистецькі напрямки нового часу.</p>

Тема 16. Історичні форми культурних світів: культура Новітнього часу. Соціокультурні виміри сучасності.

Лк16 "Історичні форми культурних світів: культура Новітнього часу. Соціокультурні виміри сучасності." (денна)

Особливості культурного розвитку на зламі століть. Мистецтво Новітньої епохи. Діалог культур в контексті глобалізаційних процесів. Культурна глобалізація та модернізація. Сучасний мультикультуралізм. Проблеми культурної універсалізації.

С38 "Історичні форми культурних світів: культура Нового та Новітнього часу. Соціокультурні виміри сучасності" (денна)

Світоглядні орієнтири людини Нового часу. Наукова революція XVII – XVIII ст. та її вплив на розвиток європейської культури. Реалістичне світосприймання і його виявлення в культурі XIX ст. Мистецтво романтичної епохи. Імпресіонізм і постімпресіонізм в культурі XIX ст. Постмодернізм в мистецтві. Глобальні проблеми культури XXI ст. Інтернет і культурна комунікація: плюси та мінуси.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка мультимедійних презентацій
НД2	Перегляд фільмів
НД3	Підготовка до семінарського заняття
НД4	Підготовка до атестації

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Семінар-обговорення
МН3	Метод демонстрацій

Лекції надають студентам теоретичну основу знань про специфіку та особливості культурологічного знання, що розширює освітній компонент вузькоспеціалізованої підготовки фахівців гуманітарного профілю (РН 1). Лекції доповнюються семінарськими заняттями, які надають студентам можливість застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах під час підготовки презентацій та післяпереглядів обговорень навчальних фільмів (РН 2 та РН 3). Демонстрація презентацій передбачає ідентифікацію студентами явищ культури за їх історичною значущістю, національною приналежністю та стильовими особливостями (результати навчання РН 1, РН 2, РН 3).

Навчання сприятиме підготовці до лекцій, семінарських занять, а також самостійна робота студентів над презентацією для представлення групі та проблемного обговорення фільмів. Під час презентації та обговорень студенти розвиватимуть навички комунікативного спілкування, критичного та аналітичного мислення, синтезу навчальної теорії та практичних дій.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Обговорення та самокорекція виконаної роботи студентами
МФО2	Захист презентацій та рефератів
МФО3	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Ситуативні завдання (усне опитування або письмове обґрунтування)
МСО2	Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)
МСО3	Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)
МСО4	Складання комплексного письмового модульного контролю

Контрольні заходи:

8 семестр		100 балів
МСО1. Ситуативні завдання (усне опитування або письмове обґрунтування)		30
		30
МСО2. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		20
		20
МСО3. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		10
		10
МСО4. Складання комплексного письмового модульного контролю		40
		40

Контрольні заходи в особливому випадку:

8 семестр	100 балів
МСО1. Ситуативні завдання (усне опитування або письмове обґрунтування)	20
	20
МСО2. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)	30
	30
МСО3. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)	10
	10
МСО4. Складання комплексного письмового модульного контролю	40
	40

Формою підсумкового контролю є диференційний залік, у вигляді письмової роботи.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Технічні засоби (кінофільми, радіо- і телепередачі, звуко- і відеозаписи та ін.)
ЗН2	Графічні засоби (малюнки, креслення, географічні карти, схеми, плакати тощо)
ЗН3	Бібліотечні фонди

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Основи культурології: навчальний посіб./ За ред. Л. О. Сандюк , Н. В. Щубелки. Київ: Центр убової літератури, 2021. 400с.
2	Сабадаш Ю., Нікольченко Ю., Дабло Л., Манякіна О. Культурологія .Курс ленцій. Київ, 2021. 216 с.
3	Культурологія. Навч. посібник. / під ред Т. Гриценко. Київ, 2019. 392 с.
4	Абрамович С., Чікарькова М. Культурологія. Київ, 2018. 452 с.
5	Балух, В. О. Культура ранньомодерної Європи : підручник. Харків: Фоліо, 2017. 495 с.
Допоміжна література	
1	Кравець М.С. Культурологія: підручник. Львів: Новий світ, 2015. 320 с.
2	Балух В. Культура античності. Київ, 2016. 632 с.
3	Культурологія: підруч для студ. вищ. навч. закладів / за ред. А. Є. Конверського. Харків, 2013. 863 с.

4	Кузнецов А.Г. По странам Европы: Италия, Франция, Швейцария. Культурологический аспект. Бишкек: КРСУ, 2014. 143 с. - URL: https://www.twirpx.com/file/3099930/
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Музеї Європи. - URL: http://www.globmuseum.info/Metki/muzei-evropy/
2	Збірник наукових праць "УКРАЇНСЬКІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ СТУДІЇ" URL: http://www.uks-univ.kiev.ua/index.php/ua/arkhiv
3	Музейний портал.- URL: https://museum-portal.com/ua/museums